

tartalommal, mondhatni lélekkel töltötte meg az ószövetségi megfogalmazást és értelmezést.

Mikor jön el vajon az idő, amikor népek, társadalmak, egyházi és vallásfelekezeti közösségek, egyáltalán e sárteke lakói egyetemlegesen is megértik és elfogadják ezt a jézusi életelvet, s annak szellemében közelítenek Istenhez és embertársaikhoz a már említett lélektől-lélekig vezető úton? Erre a kérdésre nehéz lenne határozott időt megjelölni. De eljövételében mindenképpen hinnünk kell. Jézus is hitte, s kivételes prófétai életét áldozta oda érte. A bűnösöket megtérésre hívta, a betegeket gyógyuláshoz segítette, a megvetett, kisémmizett szegény Lázároknak az élethez való jogot hirdette, a megszáradt kezűeket és életűeket a fényes ruhájú, gögös főpapok, farizeusok és írástudók körének közepébe állította, s a kis gyermekeket magához kérte mondván: „ilyeneké a mennyeknek országa“.

Megoldásra váró szociális és vallási problémákkal ma is bőven találkozunk. Tudni kell azonban, hogy a bűnösöket jó útra téríteni, a megvetetteket, megalázottakat felemelni, a jogfosztottakat jogaikba visszahelyezni, az embertestvériség eszményét megvalósítani csak jézusi közelítéssel lehet ma is. És ezt az egyházaknak sem szabad elfelejteni, figyelmen kívül hagyni egy pillanatra sem. Én hiszem, hogy ez a szükség-szerű eszmélés bekövetkezik nemsokára. S ha mindannyian így hisszük, és akarunk is tenni valamit érte, akkor a mi mai találkozónk is célját elérte, s így nem volt hiábavaló.

PÁLFI DÉNES

MI ATYÁNK

Mt 6,9

A Mi Atyánk a legismertebb imádság. Naponta több, mint egy milliárd ember imádkozza, mondja el átérezve vagy gépiesen. Vasárnapról vasárnapra halljuk és mondjuk a templomban, ott van minden szertartásunkban. Ennek ellenére felvetődik a nagy kérdés: Ismerjük-e kellőképpen a Mi Atyánkot? Pontosabban annak tartalmát: mit tanít nekünk Istenről és az emberről?

Hogy ezen kérdésekre pontos és kielégítő választ kapjunk, elhatároztam, hogy több vasárnapon át a Mi Atyánkról fogok prédikálni, s tehetőségem szerint és az unitárius hitfelfogás szellemében igyekszem megmagyarázni e világszerte ismert imádság mondanivalóját.

A Mi Atyánk a Bibliában két helyen fordul elő: Máté evangéliumában, az ún. Hegyi beszédben és Lukács evangéliuma 11. részében. Az általánosan használt szöveg a Mátéé, ahonnan a felolvasott bibliai verset is vettem. Ezt az imádságot Jézus mintaként tanította tanítványainak.

Ezért szól így hozzájuk: „Ti tehát így imádkozzatok“, és ezután elmondja mintaimájának kezdő sorait: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved...“

Maga az imádság rövid, egyszerű és szívből fakadó, s benne Jézus inkább lelki, mint testi javakat kér Istentől. Mindez tökéletesen alátámasztja az imádságról szóló tanítását: Istent nem lehet meghatni hosszadalmas imákkal. Ha az imádság nem szívből jön, órákig imádkozhatsz, semmit sem ér. Hiabavalóak a csillogó szavak, ha mögöttük üres és megkopott a lélek. Istennek sokkal inkább tetszik az egyszerű, de lélekgazdag ima. S Istentől — akit lélekben és igazságban imádunk — lelki javakat kell kérni: szeretetet, jóságot, hitet, lelkiemelőt az élet terheinek elhordozásához. Ezeket biztos megadja Isten, mert ő lélek és szeretet. Aki csak anyagiakat kér, csak az anyagiakat helyezi előtérbe, az ne várjon választ Istentől elmondott imájára.

„Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...“ — kezdi Jézus az imádságot, s szavaiból mély istenhít sugárzik. Számára nem kétséges Isten léte, ő úgy hisz a láthatatlan Istenben, mintha látná őt.

A hívő ember — akárcsak Jézus — Isten létét egy percig sem vonja kétségbe. Neki nem kell senki bizonyítsa azt, hogy van Isten. Ezzel szemben sokan kétségbe vonják Isten létezését, sokan megtagadják őt. Isten azonban számukra is létezik, s ha máskor nem, káromló szavaikban, vagy félelmük, megpróbáltatásuk pillanatában emlegetik nevét.

„Minden ember egyenlő és nincs szükség közvetítésre köztünk és a jó Isten között“ — hangsúlyozta Thomas Mann. A kereszténység jó része mégis azt hangoztatja, hogy az egyszerű, gyarló ember nem kerülhet közvetlen kapcsolatba Istennel, hanem szükség van közvetítőkre, közbenjárókra: a szentekre. Ha ez így lenne, akkor Jézus miért tanította tanítványainak a Mi Atyánkot, mint az ember és Isten közötti közvetlen kapcsolatteremtés, beszélgetés örök formáját? Miért tanította ezt a szép imádságot, amelyben mi, emberek, kivétel nélkül személyesen szólhatunk Istenhez, édes Atyánkhoz?

Isten megszólítására Jézus a „Mi Atyánk“ szavakat használja. Érdekes, hogy Lukácsnál csak „Atyánk“-nak nevezi Istent, de ebben benne van, hogy ez az Atya a miénk. De bármelyiket is vesszük, egyet jelentenek: Isten minden embernek egyformán Atyja, szerető gondviselője. S atyjával, szülőjével minden gyermek közvetlenül beszélgethet, nem kell kérnie anyját vagy testvérét, hogy apjának elmondják kéréseit, kívánságait vagy panaszait.

Isten atyasága az unitárius hitfelfogás lényege: ha Isten Atyánk, akkor mi az Ő gyermekei és egymásnak testvérei vagyunk. De nem akármilyen testvérek, hanem mint szerető Atyánk méltó gyermekei, egymást szerető testvérei kell legyünk.

Egy családban csak egy édesapa van, s ebből következik, hogy az emberiség nagy családjának egy Atyja, Istene. Ez a mi hitünk másik fő jellemzője. Egy az Isten, akit nem lehet részekre, személyekre osztani. Dávid Ferenc Jézust követte tanításában, amikor egyetlen Istenről beszélt. Milyen jó lenne, ha egy Atyát imádná mindenki, a szerető Istent, s megértené, hogy Isten egysége és szeretete minket is egységre és egymás szeretetére ösztönöz. Az édesapának nincs nagyobb boldogsága, mint amikor gyermekei szeretik egymást. A mi egy Atyánk is akkor örvend igazán, ha minden gyermeke szeretetről tesz bizonyosságot.

Mint a jó Atya, szeretetével Isten közel van az emberhez. Ezt a közelséget érezte Jézus is, és erre akarta ráébreszteni tanítványait is. De azt is tudta, hogy Isten tökéletességében elérhetetlen, messze az ember felett áll. Ezért tanította, hogy a mi Atyánk a „mennyekben“ van. Ez a szó nem egy térbeli, fellegek feletti helyet jelöl meg az égben, ahol Isten Jézussal a jobbján trónol, s onnan irányítja a világ és emberek életét. Nem egy olyan hely, ahová — a keresztények egy része szerint — csak holta után jut el az ember, pontosabban az üdvözült emberi lélek. Mi úgy hisszük, hogy Isten lélek, láthatatlan erő, akinek nincs meghatározott létezési helye. Ő mindenütt jelen van, szeretetével, jóságával közel hajol hozzánk, de lénye megfoghatatlan, igazságossága, bölcsessége, hatalma révén elérhetetlen magasságokba emelkedik. Az ember csak úgy kerülhet közel hozzá, csak úgy képes földre hozni a „mennyeket“, ha jó, szerető, igazságos és bölcs lényként éli meg életét itt ezen a földön. Egyszóval, ha Jézushoz hasonlóan él.

Jézus azt kéri imádságában, hogy „szenteltessék meg a te neved“. Isten maga, szent. Tökéletessége, igazságossága, jósága és szeretete szentté teszi. A történelem folyamán egyes hívő emberek nagy áldozatok, önmegtagadás, tiszta, erkölcsös élet megélésével érdemelték ki a szent nevet, de Isten szentségét semmiképpen el nem érhatték, s az földi halandó számára elérhetetlen marad. Mert az emberrel együtt jár a gyarlóság, tökéletlenség. Isten olyan lény, akihez semmi gyarlóság nem tapad. Ő lélek; nem köti az anyag, a tér, az idő, míg az embert oly sokszor akadályozza szentté levésében az erőtlen test, a meghatározott tér és a kiszabott idő. Hitünk szerint az ember jónak születik és megmaradhat jónak, sőt napról napra jobb és tökéletesebb lehet, de az isteni szentséget soha el nem érheti ezen a földön.

Isten mindig megszenteli az ő nevét, s nincs szüksége arra, hogy azt más szentelje meg. És mégis Isten szentségéről beszél minden, ami körülöttünk van. A nyíló virág, erdők és mezők illata, az élővilág csodái, az ég azúrja, tengerek mélysége, havasok fensége, mind-mind Isten szent nevét hirdeti.

Hát az ember? Az ember hogyan szenteli meg Isten szent nevét? Egyszerűen: életével, szavaival és cselekedeteivel. De nem akármilyen szavakkal és cselekedetekkel.

Hiába imádkozza valaki naponként vagy óránként a Mi Atyánkot, ha a következő percben káromkodik vagy durva szavakkal illeti embertársát.

Hiába ül valaki a templom padjában vasárnapról vasárnapra, hiába teszi kifele a szépet, a vallásosat, ha hétköznapi tettei megszentelenné válnak, s őt nem szentnek, hanem álszentnek minősítik, mutatják.

Isten nevét csak az szenteli meg igazán, aki mindig úgy beszél, mintha imádkozna, és úgy cselekszik, hogy tettei az embereknek is, de mindenképp Istennek tetszedjenek. Aki a Mi Atyánk örökértékű szavait a legtisztább érzésekkel veszi ajkára, s annak szavait tükrözi élete minden napján cselekedetei.

Isten, a mi Atyánk, aki elérhetetlen magasságokból is lát és szeret minket, ennek örvend a legjobban. Az boldogítja igazán, hogy neve megszentelésén munkálkodva mi is szentekké leszünk, ha emberi mérték szerint is. Élünk hát így, egy percig sem feledve, hogy csak így mondhatjuk el méltóképpen nap mint nap: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved...“ Ámen.

Dérrel érkezett október, s letarolta a nyár utolsó virágait, megölte a már hervadó leveleket is. Mintha leforrázták volna az eddig még üde-zöld növényeket, mindenben látszik az elmúlás, az enyészet. Ezt mutatják a szőlősök is, de a sápadt, lekókadtt levelek között ott kacagnak, csübütanak a még épen maradt, romlástól megkímélt szőlőfürtök, melyeknek nem ártott a fagy.

Az őszi szőlőst figyelve jutottak eszembe Jézus szavai: „*En vagyok az igazi szőlőtő...*“ — s választottam mai beszédem alapjául a felolvasott bibliai verseket.

A szőlő fogalma a Bibliában több helyen is előfordul. Az Ószövetségben Jáhvé, az Úr szőlőfürtnek, szőlőtőnek nevezi választott népét: „A pusztában olyannak találtam Izráelt, mint a szőlőfürtöt“, vagy „Dús lombú szőlőtő Ozráel, gyümölcsöt is bőven terem“ — olvashatjuk Hóseás próféta könyvében. (9,10;10,1)

Az Újszövetségben Jézus két példázatában is beszél a szőlőről. A szőlőmunkások példázatában a gazda munkásokat keres, hogy szőlőjében dolgozzanak. S annak ellenére, hogy egyeseket hamarabb, másokat később fogad fel, a nap végén mindenkinek egyformán fizet. A gonosz szőlőmunkások példázatában azt olvashatjuk, hogy a gazda kiüzi a méltatlan munkásokat szőlőjéből, és másoknak, arra érdemeseknek adja azt.

„*En vagyok az igazi szőlőtő...*“ — hallhattuk Jézus szavait a jánosi evangéliumból. Érdekes módon, nem azt mondja, hogy: olyan vagyok, mint egy szőlőtő, hanem ezt: *En vagyok az igazi szőlőtő.* Jobbnál jobb szőlőfajták léteznek, de Jézus-szőlőről, gondolom, senki sem hallott. S mégis, íme: van. Sőt, Jézus a legjobb szőlőtő, az igazi szőlőtő, a többi mind hamis. Nézzünk csak végig az őszi szőlőtöveken. Az ép gerezdek mellett, hány és hány romlott szemet, fürtöt látunk azokon. Jézus úgy fest közöttük, mint az örökzöld fenyő a lombhullató fák között. Abban az értelemben, hogy ő romolthatatlan gyümölcsöket, a szeretet gyümölcsseit teremte, termi és fogja teremni ezután is, élete, példája, tanításai által, ő tegnap is, ma is, holnap is ugyanaz marad. Aki a szőlőtőnek levéből iszik, az újra megszomjazik, de aki Jézus tanításaiból merít, a jézusi szeretet lesz mindennapi itala, az megismerkedik és eltelik az örök, igazi boldogsággal.

Istent, az ő Atyját, Jézus szőlősgazdának nevezi. Ha elgondolkozunk, rájövünk milyen találó, milyen nagyszerű ez a kép. Mennyit kell gondozni, ápolni, öntözni, metszeni a gazdának a szőlőt míg az terem, gyümölcsöt hoz. Isten is így gondolja, ápolja, óvja gyermekét, az embert, s ha kell lemetszi gyarlóságai vadhajításait, csakhogy Őt és az embert boldogító gyümölcsöket: emberséget, jóságot, szelídséget, szeretetet teremjen cselekedeteiben. Nem könnyű ez a munka, akárcsak a szőlőmunka, de mindkettőt megszépíti a szeretet, mely a szőlőtöveit ápoló gazdában, illetve az embert, gyermekét gondozó Atyában, Istenben működik.

Ez a szeretet kellene működjön, hasson bennünk, emberekben is, akiket Jézus szőlővesszőknek nevez. Csak úgy tudunk sok, Istennek tetsző gyümölcsöt teremni, ha Jézusban maradunk, másszóval, ha őt követjük és az ő szeretete munkál bennünk. Csak úgy hozunk termést, ha Isten